

moet vanzelfsprekend deze bron met de nodige omzichtigheid worden behandeld. Toch is het nodig om, in het kader van de talrijke publicaties over de Tweede Wereldoorlog, ook de impact van de Tweede Wereldoorlog op Geraardsbergen en zijn deelgemeenten te schetsen.

Eens te meer wordt om úw medewerking gevraagd

We weten dat heel wat mensen over documenten, pamfletten, foto's, informatie enz. beschikken die te maken hebben met de Tweede Wereldoorlog. Mocht u ook over dergelijke documenten en/of informatie beschikken en deze in het kader van een verder onderzoek ter beschikking willen stellen, neem dan contact op met ons.

Uiteraard wordt alle informatie met omzichtigheid en respect behandeld. Foto's, documenten enz. worden ingescand en terugbezorgd.

Beschikt u over een oorlogsdagboek, dan zijn we uiteraard sterk geïnteresseerd om dit door te lezen en gegevens hiervan (met uw goedkeuring) mogelijk te gebruiken in ons verder onderzoek.

Dirck SURDIACOURT
Eendrachtstraat 19
9000 Gent
0475 72 88 27
dsurdiac@oce.be
of
redactie@gerardimontium.be

Kende gau een vèttewarau-winkelken?

Jan COPPENS

In het stadhuis van Geraardsbergen hangen glasramen waarop middeleeuwse ambachten worden afgebeeld. Het opschrift van één van de glasramen trok mijn bijzondere aandacht, namelijk "vettewarier". Al sinds de jaren tachtig van de vorige eeuw verzamel ik Geraardsbergse dialectwoordjes en plotseling herinnerde ik me de vraag die een Geraardsbergse oudere dame, die ondertussen overleden is, mij stelde zowat 25 jaar geleden: "Kende gau e vèttewarau-winkelken?". Ik moest haar als twintigjarige natuurlijk het antwoord schuldig blijven en ze antwoordde: "dat is een kruidenierswinkelkje". Ik heb het woord destijds wel opgeschreven, maar ik was het al lang vergeten tot ik plotseling dat glasraam zag.

Het woord *vettewarier* treffen we aan in het *Middelnederlandsch Woordenboek*, dat beschrijft grosso modo de woordenschat van het Nederlands uit de periode 1200-1500, zoals het gebruikt werd in de gebieden die grotendeels samenvallen met het huidige Nederland en Vlaanderen. Dit naslagwerk verklaart het woord als 'Handelaar in vetwaren; ook in kruidenierswaren in het algemeen'. Het *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, kortweg WNT, is een historisch woordenboek dat de Nederlandse woorden vanaf 1500 beschrijft en is het grootste woordenboek ter wereld. De eerste aflevering werd in 1864 gepubliceerd, de laatste in 1998. Het WNT beschrijft de betekenis en geschiedenis van honderdduizenden bekende en onbekende woorden, jonge woorden en zeer oude woorden. Ook in het WNT vonden we

vettewarier: 'Handelaar in -, leverancier van levensmiddelen, bepaaldelijk van wat thans kruidenierswaren worden genoemd, en in engeren zin van vette waar (boter, spek, olie, kaarsen, worst enz.). Het WNT geeft ook een etymologische verklaring: 'Het woord is een volksetymologische aanpassing van het Frans *victualier*, Oudfrans *vit(u)aill(i)er*'. Dus iemand die proviand levert of aanvoert. Het Frans *victuailles* betekent 'levensmiddelen'.

Het woord *vettewarij* dat door de Geraardsbergse vrouwen uitgesproken wordt als *vettewarau* staat eveneens in het WNT. In het Middelnederlands was het *vettewarie* en het is secundair gevormd naast *vettewarier*. De eerste betekenis is 'bedrijf van de vettewarier, handel in levensmiddelen', een tweede betekenis is 'winkel van een vettewarier' en tenslotte 'koomenijswinkel' wat een verouderd synoniem is van 'kruidenierswinkel'. Ook Cornelius Kiliaan, auteur van *Etymologicum teutonicae linguae* heeft *vette-waerije* opgenomen in het eerste verklarende woordenboek van de Nederlandse taal: 'officina pinguaria'. Verder treffen we het ook aan in *Loquela*, het woordenboek van Guido Gezelle: *Loopt zeere na de vettewaarije, om suiker!*.

Tenslotte vermeldt het WNT ook de samenstelling *vettewarij-winkel* die gangbaar was in Geraardsbergen.

jan@giesbaargs.be